

УДК 725:72.012

ББК 85.128

Уляна Шпільчак

ЕТНОСТИЛІЗАЦІЯ В АРХІТЕКТУРІ ПРИКАРПАТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.

Стаття присвячена дослідженню розвитку національностильового напрямку в архітектурі Прикарпаття в другій половині ХХ століття. Проаналізовано кращі об'єкти згаданого періоду. Визначено роль окремих архітекторів у реалізації спадкоємності національних традицій в архітектурі України.

Ключові слова: архітектура, проект, творчість, фасад.

Творчість прикарпатських архітекторів у розвитку народно-стильового напрямку була визнана як своєрідне явище української архітектури другої половини ХХ ст. Разом з тим сьогодні немає ґрунтовних досліджень про розвиток цього напрямку на Прикарпатті, зокрема про майстрів, які найбільше себе проявили в ньому. Актуальність теми пов'язана з необхідністю доповнити відомості про процес розвитку народностильової архітектури, кращі об'єкти й майстрів, які працювали в цьому напрямі.

Національний стиль в архітектурі України бере початок у кінці ХІХ ст. Процеси пошуку національної своєрідності зодчества, засвоєння традицій відповідали загальноєвропейським тенденціям. Розвитку цього напрямку, за яким останнім часом закріпився термін “новоукраїнський стиль”, присвячено ряд публікацій вітчизняних учених, серед яких слід відзначити В.Чепелика, В.Ясієвича [11; 12]. Водночас констатуємо відсутність узагальнюючої праці, яка б вичерпно розкрила особливості й логіку розвитку цього явища в культурі України.

Особливості архітектури Прикарпаття, які в образному трактуванні базувалися й ураховували своєрідність національних форм, традицій, розглядалися в працях Ю.Бірюльова, І.Гаркота, І.Жука, О.Ноги, Л.Поліщук, В.Шпільчака та ін. Більшість дослідників зупинялися на аналізі та трактуванні процесів, що відбувалися на рубежі ХІХ–ХХ століть, тоді як період другої половини ХХ ст. залишається фактично не дослідженим.

Новоукраїнський стиль у перші десятиліття ХХ ст. сформувався як зрілий напрям. Він отримує широке поширення, виробляються певні принципи та прийоми [10, с.117]. Характерною для нього стає широка гама відтінків – від стикування з ретроспективізмом до спроб поєднати народні мистецькі традиції з раціоналізмом. Адепти цього напрямку вважали, що народна архітектура, яка зберегла протягом століть своєрідність художніх форм і будівельних прийомів, може бути важливим джерелом для професійної творчості. Провідна роль у розвитку новоукраїнського стилю в Галичині належала архітектурній фірмі І.Левинського, яка була тісно пов'язана з керамічним виробництвом і значну увагу приділяла розробці архітектурного декору, орієнтованого на українські народні мотиви [4, с.15].

На рубежі ХІХ–ХХ століть у Галичині велись активні пошуки в розвитку національно-романтичної течії в стилі сецесія, яка відзначалася різноманітністю. У використанні народних мотивів в архітектурі існували різні підходи, майстри відштовхувалися від архітектурної спадщини різних регіонів. Часом ці пошуки виходили за межі цього стилю. У порівнянні з іншими країнами “формування естетичного стереотипу національної стилістики в Галичині... проходило складніше і довше, ніж будь-де” [5, с.193]. Різне трактування національних традицій привело до появи “гуцульської”, “закопанської” та інтегрованої, яка об'єднувала першу й другу гілки народностильової архітектури [1, с.37]. Найбільш плідно в цьому напрямі працювали І.Левинський, Ф.Левицький, О.Лушпинський, Т.Обмінський. Причому практичні пошуки національних форм в архітектурі супроводжувалися вивченням, популяризацією народних будівельних традицій і спробою теоретичного обґрунтування нового стилю [1, с.31].

У 20–30-х роках в архітектурі Галичини запановує функціоналізм, який ігнорує національні риси, традиційний декор, що, звичайно, звужувало можливості розвитку народностильового напрямку. Разом з тим використання народних традицій продовжувалося в будівництві індивідуальних будинків, приватних пансіонатів у регіоні Карпат.

У Східній Україні, в умовах тоталітарного режиму, у 20–30-х роках спостерігалися окремі спроби ввести національні мотиви, насамперед, через застосування рельєфно-скульптурних і живописно-декоративних обробок архітектурних деталей. Пізніше майстри прагнули поєднати

народні традиційні елементи з класичними формами. Проте ці напрями зазнають ідеологічного тиску, а його послідовники часом політичних звинувачень і репресій. Фактично припинилися теоретичні дослідження розвитку народностильової архітектури.

У 60-х роках, виходячи з необхідності швидкої відбудови міст, була введена програма впровадження типового проектування та спорудження будинків. Державний устрій орієнтував митців працювати в чітко визначених рамках так званого соціалістичного реалізму. На перше місце були поставлені завдання утилітарності й економічності. В архітектурній практиці в основному поширився спрIMITизований функціоналізм. Спадщина новоукраїнського стилю була офіційно обпалюжена, на неї було накладено тавро націоналізму й пізніше, упродовж десятиліть, у науковій літературі вона замовчувалася [11, с.286].

Незважаючи на несприятливі для розвитку новоукраїнського стилю умови, у 50-ті роки в цьому напрямі працює Іван Боднарук [8, с.26]. Його програмним твором стає запроєктований у 1956 році ресторан “Гуцульщина” в Яремчі. Розміщений він поблизу траси Яремча–Ворохта, поряд з відомим водоспадом. На дворівневій терасі вдало вписана в ландшафт споруда є синтезом надбань народної та професійної карпатської архітектури. Цоколь викладений з природного каменю, широкі звиси даху, вирішення вікон, дверей, різьба дерев’яних елементів, гонтове покриття відзначаються єдністю ліній і форм та органічно входять у загальну композицію. Конструкторську частину проекту виконав інженер В.Гарнага. Архітектура ресторану “Гуцульщина” із захопленням була сприйнята громадськістю, фахівцями, багато з яких на неї рівнялися, наслідували.

Архітектор Іван Боднарук народився 15.05.1910 року в селі Стопчатів на Косівщині. Після навчання в Краківській академії він приїжджає в 1943 році в Коломию, де викладає в технічній школі й одночасно підробляє архітектором. З 1948 по 1951 рр. він був начальником киявської філії облпроекту. У 1952 році І.Боднарук переїхав до Івано-Франківська (тоді – Станіслав) і протягом двох років обіймав посаду головного архітектора міста. Він запроєктував ряд будівель у стилі функціоналізм, в основному житлових. Разом з тим звернення до народностильового напрямку було невипадковим. Боднарук вивчав народні традиції, об’єкти, виконані в цьому стилі. Колеги відзначали, що він у процесі будівництва багато часу проводив на об’єкті, прискіпливо слідкуючи, щоб усе відповідало його задуму, звертаючи увагу на найменші деталі. У 1951 році він проектує кінотеатр у Коломиї, у якому чітко простежуються традиції народної архітектури – стрімкий дах, дахові вікна, декоративне оформлення фасадів. Уже після “Гуцульщини”, яка принесла Боднаруку визнання, він, розвиваючи цю тему, проектує лісництво в Старій Гуті, базу відпочинку в селі Підлютому та інші об’єкти. Особливо схвальні відгуки фахівців отримав останній об’єкт, проте він не зберігся (база відпочинку згоріла в 1970-х роках). Помер І.Боднарук в Івано-Франківську 23.10.1977 року.

У 1960–1961 рр. тема народностильової архітектури була творчо розвинута при проектуванні комплексу турбази “Гуцульщина” у Яремчі. Найбільш вагому роль у проектуванні комплексу відіграли В.Лукомський, І.Гринів, І.Боднарук, С.Валевський [9, с.38]. Турбаза складається з кількох спальних і господарських корпусів, їдальні, колиби й пішохідного моста через р. Прут. Будівлі мають вдалі пропорційні співвідношення. Стіни з бутового каменю грубої околки, верхня частина стін – дерев’яна, з детально проробленими балкончиками й черепичним дахом. Оригінально вирішені форми будівель із стрімкими дахами, їх чіткі силуети, гармонійне колірне співвідношення будівельних матеріалів надали комплексу своєрідності, самобутності. У цьому комплексі були творчо застосовані прийоми, які використовувалися І.Боднаруком при проектуванні ресторану “Гуцульщина”. Авторам удалося створити романтичний образ, тільки в дещо стриманішій формі.

Проекти прикарпатських архітекторів офіційною критикою представлялись як регіональні особливості з народними елементами, але ніяк не пов’язувалися з творчістю митців початку ХХ ст. Безперечний успіх вищезгаданих робіт привів до того, що цей напрям набув поширення. Особливо це стосується проектів турбаз, будинків відпочинку.

Володимир Лукомський (1927–1973) закінчив Львівську політехніку й надалі працював в Івано-Франківську в проектному інституті “Діпромісто”. Професійна обдарованість, працьовитість, організаційний талант сприяли тому, що він став у 1960-х роках головним інженером

філії “Діпромiсто”. У творчій спадщині В.Лукомського десятки цікавих об’єктів, але головним архітектурним твором він вважав комплекс турбази “Гуцульщина”.

Подією в розвитку новоукраїнського стилю на Прикарпатті став проект (1966–1967) готелю “Беркут” у Яблуниці. Іван Гринів у цьому об’єкті зробив спробу поєднати сучасні конструкції й форми з національними елементами, ускладнивши глибинно-просторову композицію. Вона ґрунтується на протистоянні й об’єднанні двох головних об’ємів – високого об’єму готелю, вписаного в стрімкий трикутник даху, і горизонтально видовженого корпусу ресторану з винесеною далеко вбік терасою [2, с.32]. Автор створив надзвичайно виразний силует комплексу, вдало вписаний у навколишнє середовище.

І.Гринів разом з В.Лукомським продовжили тему народно-стильової архітектури проектом котеджів на Яблуницькому перевалі (1971). Споруджені на мальовничій карпатській полонині, обтиснутій з двох боків лісом, вони вражають злитістю з ландшафтом.

Іван Гринів (1929–1994) був випускником Львівської політехніки й усе життя працював у проектних інститутах. Він запроєктував багато будівель у стилі функціоналізм. Йому вдавалось у простих лаконічних формах, користуючись обмеженим набором прийомів, створювати виразні архітектурні образи. Разом з тим кращим своїм твором І.Гринів уважав проект готелю “Беркут”. Розвивав він згадану тему в проектах турбази “Карпатські зорі” у Косові (1970), бази відпочинку в с. Гута, будинку культури у Дзвинячі Богородчанського району та ін. Колеги відзначали особливий талант майстра схоплювати цільний образ будівлі, уміння поєднувати народні традиції із сучасним мисленням [7, с.34]. У тому, що з’явилися такі вищезгадані цікаві об’єкти з яскраво вираженими народностильовими рисами, була також заслуга головного архітектора області Дмитра Соснового.

У 70-х роках на Прикарпатті кількість об’єктів і митців, що зверталися до даної теми, збільшилася настільки, що можна констатувати про утвердження на пряму національно своєрідної архітектури. Серед виразних об’єктів можна виділити дитячі садки на вул. Шкільній і вул. Угорницькій, обласну дитячу лікарню на вул. Коновальця в Івано-Франківську тощо. Прості й водночас монументальні форми, виразний національний декор вищезгаданих об’єктів нагадували народну гуцульську архітектуру. На фасадах будівель часто виконують декоративні панно в техніці сграфіто. Успішно в цьому напрямі працюють С.Валевський, Я.Дяків, О.Козак, Л.Лукомська та ін. У новоукраїнському стилі починають проектувати адміністративні будівлі, торгові центри, лікарні, дитячі садки, школи.

У 1980 році був збудований обласний драматичний театр імені І.Франка в Івано-Франківську. У цій будівлі простежується спроба поєднати архітектуру типового проекту театру (автор – Л.Сандлер) із національно виразними монументально-декоративними формами. Зокрема, фасади прикрашають рельєф на тему троїстих музик і декоративне панно в техніці карбування, в інтер’єрі розміщене майстерно виконане керамічне панно на теми життя гуцулів, яке дуже вдало поєднане із загальним вирішенням фойє. Інтер’єр оздоблений різьбою по дереву, гуцульськими гобеленами й килимами. І хоча фахівці вважали деякі поєднання матеріалів, наприклад мармуру й різбленого дерев’яного декору, дискусійними й сам інтер’єр дещо строкатим, утім, за цей об’єкт, за його художньо-декоративне оформлення авторам (Д.Сосновий, В.Вільшук, В.Лукаш, А.Овчар, В.Шевчук) була присуджена в 1982 році Державна премія ім. Т.Шевченка в галузі архітектури [6, с.82].

Продовженням теми народностильової архітектури в 1980-х роках можна також вважати ряд будівель громадського призначення, у яких спостерігається використання стрімкого черепичного даху з даховими вікнами. Простежувалися різні підходи у використанні народних елементів. У 1980-х роках активно впроваджується тема оформлення інтер’єрів кафе, магазинів, вестибюлів громадських будівель у гуцульському стилі. Певною мірою до зазначеної теми можна також віднести контекстуальні вставки в міській забудові, у яких простежуються окремі форми з арсеналу народностильового напрямку, модернізовані й представлені в залізобетонних конструкціях. До таких будівель належать кафе на вул. Шашкевича, у якому був представлений цікавий приклад оформлення інтер’єру із застосуванням гуцульської різьби, і переговорний пункт на вул. Вітовського (автор – Я.Дяків, 1980-ті роки). Для згаданих споруд характерним є стрімкий дах з ламаною лінією карнизу, влаштуванням мансардного поверху й ритмічна пластика фасаду.

У 1990-х роках інтерес до народностильового напрямку дещо знижується. Відбуваються пошуки введення трансформованих елементів народностильової архітектури в постмодерн. Це проявляється в застосуванні романтичних башточок, складних конфігураціях стрімкого даху в житловій багатоповерховій забудові. Характерним прикладом може служити новий мікрорайон на вул. Орлика в Івано-Франківську.

До пізніших виразних об'єктів народностильової архітектури належить база відпочинку "Карпати" у Яремчі (архітектори С.Валевський, Р.Божак, Ю.Фабрика та ін., 2001). Колектив авторів за проектування бази "Карпати" у Яремчі був удостоєний державної відзнаки. Тенденції до модернізації народних форм, ускладнення глибинно-просторової композиції проявились у багатьох проектах індивідуального житла в 1990-х роках, що виявились у включенні народних мотивів у вигляд башточок, загальних силуетів дахів, порталів і в окремих деталях.

Пострадянський період характеризується драматичністю, значними змінами в архітектурі та будівництві. Це, насамперед, відхід від типового проектування, підвищення якості проектування й будівництва, зменшення об'ємів будівництва. Із здобуттям Україною незалежності зник ідеологічний тиск на архітектора, змінилася філософія професійної діяльності. Настає період архітектурного плюралізму з провідним напрямом постмодерн.

У розмаїтті форм і прийомів на рубежі ХХ–ХХІ століть спостерігаються спроби поєднання національної своєрідності з архітектурою постмодерну. Найбільш виразно це простежується на прикладі інтер'єрів кафе. До знакових об'єктів новоукраїнського стилю кінця 1990-х, на нашу думку, слід віднести музей писанки в Коломиї, у якому природна форма яйця та геометризовані конструкції поєднані з відвертим етнографізмом.

Дослідження кращих об'єктів народностильової архітектури виявило проблему їх збереження. Наприклад, ресторан "Гуцульщина" реконструювався в 1960-х роках (за участю І.Боднарука) і був дещо змінений план, а на початку 1990-х під час наступної реконструкції були дещо змінені окремі деталі. Тобто нині будівля виглядає трохи по-іншому, ніж у первинному задумі. Сьогодні відбувається реконструкція спальних корпусів турбази "Гуцульщина", наслідком якої буде зміна фасадів. У зв'язку з критичним поглядом громадськості на архітектуру радянського періоду й нерідко переважаанням комерційних інтересів у процесі реконструкції окремих об'єктів, виникає потреба вироблення певної методики щодо зміни фасадів, обрисів, елементів декору будівель, які не є пам'ятками архітектури, але є знаковими в певному архітектурному середовищі. Необхідні подальші дослідження з фотофіксацією елементів, прийомів народностильової архітектури ще й з погляду того, що на початку 1990-х років починають зникати окремі архітектурні деталі, будівлі цього напрямку (насамперед, індивідуальні будинки початку ХХ століття).

Підсумовуючи, зазначимо, що в Україні історично склалося кілька регіонів із певними відмінностями композиційно-функціонального вирішення народностильової архітектури. Галичина – один з них. Тут цей напрям сформувався на початку ХХ століття. Національні традиції в архітектурі реалізовувалися через запозичення історичних форм-аналогів, наслідування зовнішньої схожості, об'ємно-просторової композиції та художнього оздоблення [3, с.132]. У 1930–40-х роках розвиток цього напрямку в регіоні майже призупинився.

У 1950–60-х роках на Прикарпатті відновлюються пошуки національного стилю. Утвердження цього напрямку відбулося завдяки творчості архітекторів І.Боднарука, І.Гриніва, В.Лукомського. Розвиток новоукраїнського стилю був, з одного боку, реакцією на одноманітну, безлику забудову того часу, а з іншого, – глибоко патріотичним виявом. Знаковим об'єктом був комплекс "Гуцульщина" у Яремчі. Поява цього об'єкта, на нашу думку, стала наслідком глибокого переосмислення народної традиційної практики, детального вивчення професійних пошуків карпатської архітектури початку ХХ століття [8, с.26].

Творчість І.Боднарука, І.Гриніва, В.Лукомського спрямувала архітектурний процес у русло використання народних традицій, зацікавила фахівців, які продовжували розвивати народностильові форми.

У період 1960–70-х рр. відбувається перехід будівництва на індустріальні методи за типовими проектами. На тлі індустріального примітивізму, одноманітності національно-своєрідна архітектура виявилася затребуваною. У 1970-ті роки виділяються два підходи в народностильовій архітектурі Прикарпаття. У першому – важливу роль відіграє поєднання простих основ-

них об'ємів з високим черепичним дахом, який стає обов'язковим елементом цих будівель. Митці велику увагу приділяли поєднанню різних матеріалів: природного каменю, дерева, черепиці. Фактично ця течія повторює відомі композиційні прийоми новоукраїнського стилю початку ХХ ст., надавши їм регіонального звучання [10, с.117]. У кінці 1980-х помітною стає тенденція до зменшення об'єктів, виконаних у цій манері. Друга течія характерна прагненням проєктантів досягнути відповідності між сучасними конструктивно-технічними вимогами й національним характером архітектури. Традиційна деталь у цих будівлях набуває сучаснішого звучання й виступає як декоративний акцент.

Таким чином, новоукраїнський стиль – складне й багатогранне явище української культури. У післявоєнний період, незважаючи на складну ідеологічну ситуацію, саме на Прикарпатті активно відбувалися процеси відродження національно-своєрідної архітектури. У 1960-ті роки відбулося утвердження цього напрямку. У 70–80-х роках на Прикарпатті народностильовий напрям активно розвивається. У ньому працюють Я.Дяків, О.Козак, Л.Лукомська та ін. Можна простежити два підходи в народностильовій архітектурі: традиційний і модерністський. Пострадянський період характеризується процесом поступового переходу новоукраїнського стилю в нову стадію розвитку. Це супроводжується переглядом митцями спадщини цього напрямку й активними пошуками поєднання народних традицій з архітектурою постмодерну. Проєктанти Прикарпаття, використавши кращі народні традиції, створили цікаві приклади національно-визначного архітектурного середовища. Вищесказане дало підставу окремим дослідникам говорити про існування івано-франківської архітектурної школи [11, с.287]. Саме твори народностильової архітектури – найбільше досягнення цієї школи в другій половині ХХ століття.

Ми вважаємо, що є нагальна потреба фіксації існуючих прикладів народностильової архітектури, у зв'язку з перебудовами й зникненням окремих об'єктів. Це дозволить більш глибоко проаналізувати форми, прийоми майстрів цього напрямку. Необхідним є також вироблення певних рекомендацій щодо реконструкції будівель народностильової архітектури.

Отже, Прикарпаттю належить одна з провідних ролей у відродженні новоукраїнського стилю в другій половині ХХ століття, а кращі об'єкти цього напрямку стали помітним явищем в українській архітектурі.

1. Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії / Ю. Бірюльов. – Львів : Центр Європи, 2005. – 184 с.
2. Гаркот І. Т. Архітектор Іван Гринів / І. Т. Гаркот // Своя хата. – 1997. – № 1–2. – С. 30–33.
3. Дружиніна А. Роль творчої особистості у формуванні національної архітектури / А. Дружиніна, О. Судаєк // Українська академія мистецтв. Дослідницькі і науково-методичні праці. – К., 2006. – Вип. 13. – С. 123–133.
4. Нога О. П. Художньо-промислова кераміка Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства / О. Нога. – Львів, 1995. – 16 с.
5. Нога О. П. Проєкт пам'ятника Івану Левинському / О. Нога. – Львів : Українські технології, 1997. – 327 с.
6. Полєк В. Майданами та вулицями Івано-Франківська / В. Полєк. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2007. – 147 с.
7. Стеф'юк В. Спогади про Івана Гриніва / В. Стеф'юк // Своя хата. – 1997. – № 1–2. – С. 34.
8. Шпільчак В. А. Архітектор Іван Боднарук / В. Шпільчак // Своя хата. – 1994. – № 2. – С. 26–28.
9. Шпільчак В. А. Архітектор Володимир Лукомський / В. Шпільчак, І. Гаркот // Своя хата. – 1995. – № 1–2. – С. 36–40.
10. Шпільчак В. А. Національні традиції в архітектурі Прикарпаття ХХ століття / В. Шпільчак // Вісник Прикарпатського ун-ту. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ : Плай, 1999. – Вип. 1. – С. 113–118.
11. Чепелик В. В. Український архітектурний модерн / В. Чепелик. – К. : КНУБА, 2000. – 378 с.
12. Ясевич В. Е. Архитектура Украины на рубеже ХІХ–ХХ веков / В. Ясевич. – К. : Будівельник, 1988. – 183 с.

В статтє рассматриваются особенности развития национальностильового направления в архитектуре Прикарпаття во второй половине ХХ в. Проанализированы лучшие объекты этого периода. Определена роль отдельных архитекторов в реализации наследственности национальных традиций в архитектуре Украины.

Ключевые слова: архитектура, проєкт, творчество, фасад.

The article is dedicated to the research on the development of the national and true to a given epoch style direction in the architecture of the Precarpathian region in the second part of XX century. The prominent architectural objects of a mentioned above period were analyzed.

The role of certain architects in the implementation of architectural heritage based on national traditions of Ukraine was defined.

Key words: *architecture, project, creative work, facade.*

УДК 7.025.4:6271.2-523.6-526.62 (477.83) "18"

ББК 85.110.5

Тарас Откович

ІСТОРІЯ РЕСТАВРАЦІЇ ІКОНОСТАСА ІЗ ЦЕРКВИ ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА МОНАСТІРЯ СКИТ МАНЯВСЬКИЙ (БОГОРОДЧАНСЬКИЙ ІКОНОСТАС)

У статті йдеться про історію реставрації іконостаса із церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський, (Богородчанський іконостас) авторства Йова Кондзелевича. Детально розглядаються етапи всіх реставраційних втручань в іконостас, які були виконані впродовж більше ста років – у XIX та XX ст. Основна увага звернена на останню та остаточну реставрацію, виконану в 1997–2005 роках Львівським філіалом Національного науково-дослідного реставраційного центру України.

Ключові слова: *іконостас із церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський, Богородчанський іконостас, Йов Кондзелевич, реставрація, Войцех Дідушицький, Юліан Макаревич, митрополит Андрій Шептицький.*

Українське мистецтво XVII – початку XVIII ст. є окремим явищем на тлі культури Європи того часу. У цей період на зміну візантійській традиції приходять потужні європейські впливи. Цей симбіоз культур і створив українське мистецтво нової доби – доби українського Ренесансу й бароко. Саме тоді з'явилися яскраві та видатні пам'ятки української цивілізації. Чітко окресленим зразком такого нового українського мистецтва є іконостас із церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський, який більш відомий як "Богородчанський іконостас"* . Створений на межі ренесансного та барокового стилів у 1698–1705 рр. в Українських Карпатах іконописцем Йовом Кондзелевичем – монахом із Білостоцької обителі на Волині, вихідцем із галицької Жовкви. Іконостас – один з небагатьох, який повністю зберігся до наших днів і є видатною пам'яткою кінця XVII – початку XVIII ст. У ньому, як ні в якому іншому, тісно та гармонійно переплелися давні візантійські впливи та нові віяння європейського мистецтва. Одночасно він є прикладом українського іконопису, зокрема такого мистецького феномену, як український іконостас.

Про іконостас із церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський, починаючи з кінця XIX ст., написано багато наукових розвідок і праць, присвячених його мистецьким цінностям. Зважаючи на складну долю пам'ятки, її далекі мандрівки, часові зміни, які, безперечно, тягнуть за собою низку проблем в зберіганні, реставрації, вивченні тощо, серед численних публікацій, присвячених пам'ятці, майже не згадується про реставраційні втручання та поновлення. Винятком у цьому ряді праць є фрагментарні описи в матеріалі "Богородчанський іконостас" В.Пещанського [33, с.12–16] із колективної праці "Скит Манявський та Богородчанський іконостас", виданої в 1926 році, у звітах Національного музею у Львові, у статті М.Батога "Білі сторінки Національного музею у Львові" [1, с.10, 12, 14, 15, 16] та в праці В.Овсійчука "Майстри українського барокко" [25, с.272–352], де опосередковано й фрагментарно йдеться про різночасові етапи консервації та реставрації іконостаса. Найбільш об'ємно реставрація пам'ятки висвітлена в науковому виданні Львівського філіалу Національного науково-дослідного реставраційного центру України (далі – ЛФ ННДРЦ України) – альбомі-каталозі "Іконостас церкви Воздвиження Чесного Хреста монастиря Скит Манявський" [12], а також інформаційному науковому виданні цієї ж установи "Бюлетені", номери якого (2000 рік (№ 1) [23] і 2006 рік (№ 7) [24]), повністю присвячені вивченню, консервації та реставрації цієї пам'ятки. В усіх цих виданнях розглянуто весь процес реставрації іконостаса в 1997–2005 ро-

* Зберігається з 1924 року в Національному музеї у Львові.